

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Leodivm Ecclesiae Cathedralis

Rausinus, Stephanus

Namvrçi, 1639

Capvt Vigessimvm Tertivm. De Telonio & Moneta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11818

CAPVT VIGESIMVM-TERTIVM.

De Telonio & Moneta.

Nemo si ingratus est, non miser est: Ingrati itaque esse vitemus non aliena causa, sed nostra. Gratiſimus non vt alius nobis libentius præſtet, priori irritatus exemplo, sed vt rem pulcherrimam ac iucundiffimam faciamus. Senecæ est præceptum. Verear ingratitudinis notam contrahere si plurium Cæſarum dona Eccleſiæ Leodiensî collata tam ficcè pertranſeam, & illorum iniurius memoriæ, niſi memor meminerim. Hoc, & priore Libro non pauca pro materiæ occurſu delibauî; gemino, aut cumulo officium. Carolus Secundus, idemque Caluus dictus, (qui Batauiam ſeu Hollandiam primus dignitate Comitatus decorauit Theodorico Comite creato, & Balduinum ex Cuſtode Flandriæ Comitem inſtituit) ſuo diplomate dato in Meantis Ciuitate 6 Kal. Iulij 884 commemorat, Ad petitionem Rinchardæ Imperatricis ſuæ coniugis Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Sanctique Lamberti Tungrenſi vel Leodiensî, cui tunc præerat Franco Episcopus, conſeſſiſſe in pago Scarponnenſi Villam quæ dicebatur Magdera cum ædificiis, Eccleſiis, terris, agris, vineis, campis, paſcuis, ſiluis, aquis & mancipiis vtriuſque ſexus, ea lege vt nullus eiſdem Eccleſiæ Episcopus, deinceps beneficiandi eas res habeat licentiam. Mancipia inſuper illa (ſunt verba Diplomatis) quæ Tungris, ac Leodij reſidere & manere noſcun-

noscentur, de quocunque nostro fisco sint, aut ex dominicato, aut ex beneficiato, vniuersa eidem Ecclesiæ perpetuò habenda atque tenenda, sicut alia suprascripta concedentes, adijcimus, & confirmamus. Fiscum ex Dominicato hîc intelligo, res proprio iure & immediatè ad Cæsarem vti Dominum spectantes: Ex Beneficiato autem, quæ iure subinfeudationis per vafallos Cæsari debebantur. Feudum enim ex parte concedentis est beneficium, & vafalli Feudatarij dicuntur beneficiarij. Otto Secundus 8 Idus Ianuarij 981 in Gruona, rescripta Prædecessorum Cæsarum Caroli Magni, Ludouici, & Caroli Secundi per Ottonem Primum parentem suum confirmata, vt vniuersæ possessiones Ecclesiæ Sanctissimæ Dei genitricis Mariæ, & Sancti Lamberti, & quęcunque loca cum omnibus rebus, & hominibus ad ea pertinentibus, *omni publica potestate exclusa* in manu Episcopi singulariter consistant supplicante Notgero Leodiensium Episcopo rata facit, & firma. Otto Tertius Nonis Iunij 985 in Gilenhoim anno regni sui secundo ad eiusdem Notgeri requisitionem, non solùm confirmat redditionem Comitatus Hoyensis ad manus Episcopi per Aufridum Comitem factam, sed Imperialia iura quæ ibi reseruata habebat adijcit: his verbis, nam digna cenfeo quæ ex parte saltem subijciam, Quia adijt Celsitudinem nostram Venerabilis & Fidelitatis nostræ in omnibus executor Notgerus Tungrensium vel Leodiensium Episcopus, vt ei, & successoribus suis Sanctæ Mariæ, Sanctoque Lamberto deseruituris Comitatum Hoyensem, qui in nostra ditione hæctenus erat, quemque Aufridus Comes illustris vir, qui illum ad præsens

tenebat, pro Dei honore, & prædictorum Sanctorum veneratione, ipsiusq; Episcopi amore reddiderat, perpetuo habendum concederemus: & quia quod reliquum erat regni ditionis in *Moneta scilicet & Telonio*, reliquisq; redditibus munificentia Regum, vel Imperatorum prædecessorum nostrorum Ecclesie Sanctæ Mariæ Leodio, vel Hoyopositæ iam cesserat, & dilectissima mater nostra Theophania Imperatrix fieri petebat, ratum duximus eius subservire petitioni: super hæc, quæcunque ab antecessoribus nostris Ecclesie Sanctæ Mariæ, Sanctique Lambertii concessa sunt, concedimus eidem Venerabili Notgero Episcopo, & per eum omnibus eius successoribus quod reliquum Hoyensis Comitatus in nostra ditione superfuerat infra eundem vicum, vel extra. Itaque pro animæ nostræ, vel antecessorum nostrorum remedio, vel Dei seruitio melius & fidelius explendo, quicquid Camera nostræ provenire poterat ex Comitatu iam dicto Ecclesie supradictæ Episcopo cedendum permitimus. Diuus Henricus Imperator eo nomine Secundus (quidam primum faciunt, Henricum Aucupem omittentes) 4. Idus Iunij anno Domini millesimo sexto in Etterem, præmemorato rursus Notgero instante (quem secundum Ciuitatis Leodinae Conditorem iure meritissimo vocamus) in hanc rescripsit sententiam, Quia vir Venerabilis Notgerus Tungrensis seu Leodiensis Episcopus quoddam præceptum obtulit quod erat secundi Ottonis Imperatoris consanguinei nostri, in quo dicebatur quod non solum ipse, & pater suus, sed antecessores eorum eidem Ecclesie Sanctæ Mariæ & Sancti Lambertii per authoritatis suæ præcepta contulerant,

serant, vt & ipsa: & suæ appendiciæ, quæ sunt (enumerat inter alia, Dionantum, Tungros, Hoyum, Traiectum, Fossas, Ceumacum) vel in ceteris locis, cum omnibus rebus vel hominibus ad se pertinentibus liberè consistenter, & ab omni inquietudine iudiciariæ potestatis defensionis & securæ manerent. Cuius petitioni aures libenter accomodauimus, & decreuimus vt ipsi Præsuli, successoribus suis, & nunc, & semper liceat res prædictæ Ecclesiæ, & illi subditarum sub tuitionis atque immunitatis nostræ defensione, remota totius iudiciariæ potestatis inquietudine, quietas possidere, & nostro Imperio parere, & quicquid de præfatis rebus Ecclesiarum, *ius fisci exigere poterat* prædictæ Ecclesiæ esset, vt deinceps ad peragendum Dei seruitium, augmentum & supplementum fiat. Henricus Quartus literis suis Aquilgrani septimo Kalendas Iulij 1070 expeditis, idem quod Henricus Secundus roborat, addens quoad Dionantum quod sequitur, Illud verò Castrum quod est in Dionant, concedimus iudiciario iure, & legali deliberatione construere, vel potius reconstruere, eo quod fuerit antiquitus constructum ad Regni negotium, præsertim cum sit huius rei indicium & pars muri, & trium solidorum census. Concedimus & ibidem *Monetam, Teloneum, Mercatum* vt hæc liberè teneat Episcopus. Rectè reedificandum dixit Castrum Dionantense, quod iam de tempore Sancti Monulphi celebre erat, & è cuius liberalitate ad Leodiensem Ecclesiam cum sedis Cathedralis translatione peruenit. Ioannes Molanus in suo Indiculo Sanctorum Belgii in litera S, sic inquit. Monulphus prædiorum suorum, inter quæ est Castrum Dionantum

nantum Beatum Seruatium scripsit heredem, in cuius medio Ecclesiæ omnibus dignè peractis sepultus est, sicut hodie videtur. Scribebat anno 1573. Cum Cathedra per Sanctum Hubertum autoritate Apostolica Leodium Tungris, aut Traiecto transit (non definitio enim intricatam & exagitatam quæstionem, an verè aliquando Sedes Episcopalis Traiectum sit delata, an solum residentia Episcoporum ad tempus eò immigrauerit) quæ Cathedræ, & Episcopalis Tiaræ erant, Leodium vnà transferunt. Quemadmodum antea, si Ægidio aureæ Vallis credimus, anno scilicet 549 Sanctus Domitianus dicitur obtinuisse in Synodo Aurelianensi facultatem transferendi in Oppidum Traiectense ad Mosam bona Ecclesiæ Tungrentis. Quod si ita esset, consequeretur sedem Tungris reuerà fuisse in Urbem Traiectensem translata. Sed vt idem cibus non similiter sapit omnium palato; nec oculus, alioquin auro index certior, de Iridis coloribus eodem semper modo iudicat: Præscripta Ottonum, & Henricorum Diplomata aliorum trahunt aduersarij, conantes inferre, cum in illis recenseantur plura Principatus Oppida, & Episcopalia bona velut Imperium recognoscentia, Ciuitas autem Leodiensis ibidem non exprimitur, huius quàm aliorum Oppidorum & locorum diuersam videri rationem. Qui amant ipsi sibi somnia fingunt: omnibus historiis se malus aptat amor. Quos strictim hoc vno ictu perstrictos velim, Talia esse subiecta, qualia sunt prædicata, & leges ipsas interpretationem trahere ex terminorum habilitate. Peculiarem Urbis Leodiensis in ijs literis mentionem fieri non oportuit. Vbi de bonis Ecclesiæ.

Eclesiæ Sanctæ Mariæ, Sanctique Lamberti collatis, & collatorum confirmatione agebatur. Dos namque prima huius Eclesiæ, & Cathedrę fuit ipsa Ciuitas, quam Sanctus Hubertus condidit propter Eclesiam in Deiparæ, & Diui Lamberti honorem. Accessiones & incrementa primæuæ dotis fuere, alia dominia, oppida & loca, pro quibus confirmandis Episcopi supplices fuere Cæsaribus. Eapropter Otto Secundus Eclesiam Leodiensem vocat Matrem, respectu Eclesiarum Tungrensis, Hoyensis, Fossensis, & Lobienfis, quas dicit esse capitales, id est præcipuas possessiones earum quæ fuerant Matri Eclesiæ collatæ; non capitales respectu Matris, quæ idem mater erat, quia ante istarum superuenientium acquisitionem, Ciuitas fuerat per conditorem assignata & tradita in dotem, & sedem Episcopalis dignitatis. Nihilominus Otto Tertius gratias & confirmationes prædecessorum Imperatorum explicatius ad ipsammet Eclesiam Leodiensem, quæ Leodiensis dicta fuit à Leodio in dotem & sedem assignato, refert, dum Leodiensem principem & primario loco nominat, & Traiectum, Hoyum, & Dionantum Secundario, & recentius quæsitâ recenset. Tungrorum & Traiecti antiquitas Maternitatem non lædit Eclesiæ Leodiensis, quę erecta in Cathedralem, illis in collegiatis demissis, vera fuit effecta mater, duobus illis Oppidis posterius etiam eidem submissis. Diuus Henricus Secundus (quem Augusta Familia Bauarica iure iactat suum) districtius, dum vtitur his verbis, Ottonem Imperatorem, & Antecessores eidem Eclesiæ Sanctæ Mariæ, & Sancti Lamberti præcepta contulisse, vt & ipsa, & suæ appendiciæ

X x x

(pro

(pro appendicibus alia Oppida, & loca dinumerat) cum omnibus rebus & hominibus ad se pertinentibus liberè per se confisterent. Principaliter ergò, & primò gratiæ eæ Cæsareæ Leodium tanquàm originariam Ecclesię dotem considerarunt, & alia aduentitia Oppida posterius & per interuallum acquisita, quæ sub appendiciis, seu appendicibus continentur, per modum accessoriorum & appendicum. Henricus Quartus prædecessorum vestigia eodem verborum passu legit, Ecclesiam Leodiensem principaliter denominans, & aliorum Oppidorum Ecclesias, appendicias, seu appendices illius appellat. Hoc ipso quod de appendicibus idem expressim statuitur, de eo cuius appendices dicuntur intellectum fortiùs venit. Quandoquidem accessoria sequantur suum principale, & parem cum eo conditionem fortiantur. Antememorata Caroli Secundi donatio fiscalium quorumcunque iurium, Dominicalium, & subinfeudatorum Leodij, & Tungris ipsi vt Cæsari restantium (cuius Cæsaris Caroli Secundi, non minùs quàm Caroli Primi seu Magni, tam Ottonis Secundi, quàm amborum Henricorum Literæ meminerunt) lineam hùc ducit perpendicularem. Quicquid in Vrbe Leodiensi supererat Imperialis fisci, & vtriusque sexus mancipia, Franconi Episcopo, & in Præsulatu successoribus in perpetuum concessit. Si Cæsar Leodii fiscum adhuc habebat, Leodium iuris erat Imperialis, cum extra Imperium nullus sit fiscus Cæsareus. Fiscus enim est de patrimonio Principis vt Principis, & Regiæ, aut Imperiali eius coronæ competit. Vt radij à Sole, fluuij à mari, ab eo fluunt confiscationum iura. De quo illud est Plinij in suo Traiano, Magna
 Pri-

Principis gloria est si sæpe vincatur fiscus, cuius mala causa nunquam est nisi sub bono Principe. Per quorum iurium fiscalium cessionem Cæsares Episcopum Leodiensem magna ædepol potestate Leodij instruxerunt, non minore quàm in alijs eiusdem Principatus Oppidis. Et inde aliqui in oppositam prorsus partem occasionem sumpserè afferèdi, quod Ciuitas ab Imperio esset exempta, & Principi suo duntaxat subiecta. Parùm prudenter, parùmque fideliter: ex quo per quantumcunque generalem iurium iurisdictionalium, Fiscalium, aut Regalium donationem Dominis immediatis à Cæsari- bus factam, directum Dominium, supremumque Imperij ius non censeatur ab Imperio abdicatum. Sed iurisdictionis cumlatiuè, non priuatiuè, vt Iureconfulti loquuntur, attributa. Hinc Ottones, & Henrici singulari fauore prædecessorum Præcepta, vt vocant, insecuti, declarando quod vniuersæ possessiones Ecclesiæ Leodiensis cum omnibus rebus, & hominibus in manu Episcopi singulariter consistant, *omni publica potestate exclusæ*, Imperialem inde potestatem non excludunt, absit captiosa interpretatio, sed quamlibet aliam externam. Patrocinate ad id vulgato axiomate, Sub generali oratione, & sermone non comprehenditur personam loquentis. Autumo in super hanc publicæ potestatis exclusionem admodum conferre ad fastigium & culmen authoritatis Episcopi & Principis, quòd ex absoluta potestate, & alto suo dominio, de quo antehac differuimus, citra vllam iudicij telam possit Princeps grauiora corrigere delicta. At altiùs infigendū memoriæ censeo quod Otto Tertius de Comitatu Hoiensi, & Henricus

Quartus de Dionanto tradunt; ille quidem, quod relictum erat in Hoiensi territorio Regie ditionis in *Moneta*, *Telonio*, & reliquis relictibus cedendo, aut cessum ratum habendo; hic autem, concedens Episcopo, vt Dionanti *Monetam*, *Telonium* & *Mercatum* liberè teneat. De Mercatu seu Nundinis nil dico, quia nemo refragatur; de Telonio pauculum, & de Moneta liberaliùs effabor. En à quot seculis vtrobique Hui, & Dionanti Princeps Leodiensis habuit ius Telonij? Quemadmodum & adeptum fuisse Traiecti docet Ludouici II. Imperatoris rescriptum datum Aquisgrani 908. 15 Kal. Februar. vbi antecedentes donationes confirmans his vtitur verbis, *Insuper Teloneum ac Monetam de Traiecto* nostra donatione cum consensu Albuini eo tempore illius Comitis, concessa. Et in Hasbania (antiquitus Haspinga) alterum Henrici III. Imperatoris 1040. Diploma, Comitatum Arnoldi Comitis nomine Haspinga cum tali iure quale parens noster, aut nos in illo visi sumus habere *in Moneta vel Teloneo* concessimus. Diuus FERDINANDVS Secundus nuper Serenissimo FERDINANDO Leodiensium Principi facultatem insuper peculiarem dederat huiusce vectigalis. Interim dum ante aliquot annos in arcium & præsidiariorum militum intertentionem, aliasque publicas Patriæ necessitates de eo, ni promptius aptiusve medium suggereretur, imponendo apud Leodienses actum fuit, curæ Serenissimi Principis in irritum cessere, cuneo Mercatorum, qui & probi ciues haberi volunt vndecunque reclamante. Facessat nominis boni ciuis vsurpatio, penès quos priuatum lucrum publicam vincit causam: qui tantum & non amplius

Simplicius de publicis malis sentiunt, quantum ad priuatas
 res pertinet. Aurea Cassiodori sententia non est pro
 auro plusquam ferreo, Mihi propria cura dilapsa est,
 postquam generalem cepi cogitare custodiam: opto
 meis bene, sed quod possit esse commune. Sed lubet
 fucum & fumum facere contumaciæ, ex diuini Plato-
 nis sententia, qui quarto & trigesimo Libro de Legi-
 bus, tollit penitus è Republica importandarum, expor-
 tandarumque rerum vectigal. Radius Solis has tene-
 bras dispellet. Plato vectigal à vehendo, & euehendo di-
 ctum, quod Græci eodem significatu Telon (vnde Te-
 lonium) vocant, à sua Republica exclusit: sed vbi est
 Platonis Respublica? Vbi Stoicorum Sapiens, & Cice-
 ronis orator. Nusquam gentium. Neque miror sic
 idæam suam composuisse Platonem, & arcuisse vecti-
 gal ab eo politico imaginario regimine, vnde Mercato-
 res, & commercia proscribemat. Omnia (inquit) pere-
 grina nisi necessaria sint, nemo adducat, nec rursus
 aliquid quod regioni necessarium sit exporter. Arma
 tantum & instrumenta bellica, queque ad bellum con-
 ferunt, si aduectione est opus, conuehantur. Notissi-
 mum Romanis Legibus, & moribus id vectigalis genus,
 quod in portibus, aut portis Oppidorum, portorium, &
 portarium ideo nuncupatum, pontium transitu, aut
 viarum transgressu certis erat locis institutum. Lex est
 Valentis, Valentiniani, & Gratiani ad Archelaum Co-
 mitem Orientis in Iustinianæo Codice, Ex præstatione
 vectigalium nullius omnino nomine quicquam minua-
 tur, quin octauas more solito constitutas omne homi-
 num genus, quod commerciis voluerit interesse, de-

pendat. Octava ergò pars mercium pro portorio solue-
batur, vnde illius exactores appellati octauarij, & octo-
narij. Cicero tamen in Verrem scribit de vicesima por-
tus Syracufani, & Quintilianus, Symmachusque de
quadragesima. Opinandum est pro locis, aut mercibus,
necnon temporibus variasse: maximè pro mercibus, vt
peregrinæ ad delicias, aut pompas magis, quàm ad
vsum inuectæ, grauius vectigal soluerent. Moderatum
erat quod ex vectura mercium nuperrimè exigebat
Princeps, nimirum sexagesima, nec in suos, sed in ne-
cessarios Patriæ vsus. Quod tot debebatur nominibus
abnegatum fuit. An Mercurius, qui commerciis præest,
& lucro fauentiorem se exhibuerit, refragatores ipsi
eloquantur. Ante anni reuolutionem latro vnus Pla-
teolus sicariis paucis stipatus merces quasque pro libi-
dine sua vectigales fecit, magno gentis Mercurialis do-
lore, & detrimento. Ad solos Leodienses culpa perti-
nuit. Tres enim Patriæ Ordines, vt ante scripsi, in Te-
lonium, vel aliud tributum rebus consumptibilibus
alijsve imponendum, par præsentibus necessitatibus
consentiebant: illi verò more, & errore inueterato ne-
gabant alligari ordinum suffragiis. Similem quando-
que quæstionem mouerunt Gandenses veteres Leo-
diensium amici, sed Carolus Quintus Cæsar in publico
Senatus confesso anno 1540 pridie Kalendas Maij ter-
minauit. Ex Ponto Heutero paucis exponam. Ardente
cum Francis bello Maria Austriaca Belgarum Guber-
natrix anno 1536 conuocatis omnium Prouinciarum
Ordinibus in Francicum bellum obtinuerat duodecies
centena millia florenorum, è quibus Flandri pro sua
parte

parte erant soluturi quadringenta millia, inita ratione pro facultate ac opibus singularum Prouinciarum. Cæteris consentientibus Flandris opposuere se soli Gandenses, obtendentes quod ad extraordinarias pecuniarum collationes cogi non possent, ob priuilegia à tribus diuersis Comitibus vrbi collata, à Comite Guidone 1296, à Comite Ludouico Neuersio 1334. & postremò à Duce Maria Burgunda 1477; ceterisque contribuentibus mansere in mora, & contumacia. Aduocato Fiscali perorante, & præter alia replicante, quod priuilegia (partim vi & seditione expressa) non intelligerentur de impositione vniuersæ Flandriæ facta, sed soli Vrbi Gandensi imperata, huius formæ tulit sententiam, Consilio Procerum aurei velleris, Præsidium diuersarum Curiarum, Præfectorum supplicum libellorum, ac complurium aliorum magni nominis, eruditionis, ac prudentiæ virorum, causa maturè, probeque examinata definitè ac absolutè pronuntiamus, Consensum trium Flandriæ Ordinum sufficere: Urbem proinde Gandensem, eiusque Castellaniam in omnem perpetuitatem per Ordinū in tributa consensum obligari, idemque per vniuersam Flandriam obseruandum, non obstantibus priuilegiis à Gandensibus allegatis, donatisq; à Comitibus Guidone, Ludouico Neuersio, & Duce Maria Burgunda. Quam ego sententiam referendam duxi, vt deinceps illius recordatione admoniti Leodienses erubescant in Comitibus tumultuari, & aduersus trium Statuum suffragia oblectari.

Eodem in ludo edocemur ius cudendæ monetæ competere Principi, non Leodij tantum, & Bullonij, sed
etiam

etiam Dionanti, Hui, aliisque locis. Vt mirum sit, si admirationi locum daret popularis vesania, toties in re monetaria Principem fuisse, per Leodienses edicta principalia suis Recessibus abrogantes, interturbatum. Custodiam Monetæ esse è primis Regalibus nemo huc usque dubitare ausus: inter illa numeratur in Libris Feudorum capite de Regalibus, & ad solum Imperatorem spectat, eoque quibus Imperator Priuilegium concefferit. Hinc poena læsæ Maiestatis tenetur, extremoque supplicio afficitur qui adulterat, falsificatve monetam. Si quis nummos (lex est Constantini Imperatoris) falsa effusione formauerit, vniuersas eius facultates fisco nostro præcipimus addici: & quicumque solidorum adulter poterit reperiri, illico omni dilatione submota flammæ exustionibus mancipetur. Veteres opinabantur Monetam esse Deam, quæ pecuniæ haberet curam, & seuerissimè animaduerneret in eos, qui dolum circa pecuniam admitterent. Rex Iorus, alij legunt Ionos, primus monetam in Thessalia reperit, de quo Lucanus, Vergilio nescio an inferior,

Primus Thessalica rector telluris Iorus

In formam calidæ percussit pondera massæ,

Fudit & argentum flammis, aurique monetam

Fregit, & immensis coxit fornacibus ara.

In Egina insula dicitur argentum primùm à Philone coeptum signari. In Italia primus omnium Ianus aream pecuniam signauit, cuius vna in parte nota erat Ianus biceps, ex altera rostrum nauis, qua vectus fuerat Saturnus. Quod Ouidius indicat

— Sed cur Naualis in are

altera signata est, altera forma biceps?

Mul

Multis postmodum interuallis vsus monetæ inter mortuus reuixit in Romana Republica, non sub Numa Pompilio, quem aliqui fingunt pecuniam signasse, & à nomine suo Numum appellasse, sed post exactos diu Reges. Notæ Nummi Ærei fuerunt, ex vna parte Consulium capita, dum Roma sub Consulibus fuit, postea Cæsarum effigies; ex parte altera non idem semper signum: aliquando lupa Romulum & Remum lactans, quandoque vel triumphus, vel ciuica corona, aut Deus, Deave quæpiam. Nummus argenteus, vt Plinius scriptum reliquit, percussus est anno Urbis quingentesimo octogesimo quinto, Quinto Fabio Consule, quinque annis ante primum bellum Punicum: ij Nummi bigati & quadrigati appellati, à bigis, & quadrigis insculptis. Fuere deinde percussi cum signo Victoriæ, & ideo dicti Victoriati: postmodum argentei notas æneorum assumpserunt, ab vna scilicet parte Consulium, & successiuè Imperatorum capita, ab altera pro arbitrio regentium. Vt Augustus, iuxta Suetonium, nummum argenteum nota syderis Capricorni, quo natus fuerat percussit, & Nero Cytharædum, quod cythara plurimum delectaretur, nummo inscripsit. Argenteo aureus nummus sexaginta annis posterior, cum Consulium etiam, aut Imperatorum imaginibus pro ratione temporum. Tribunis ea cura demandabatur, vt fragmentum antiquæ legis, recentioris tamen duodecim Tabulis, testatur, Tribuni domi pecuniam publicam custodiunt, æs, argentum, aurumve publicè signant. Romæ ædes & officina Monetæ fuerunt eo loco vbi Manlij Capitolini ob regni affectationem damnati domus extiterat. Camillus illic

Iunoni Monetæ templum dedicavit post cladem maximam à Senonibus Gallis acceptam, quod ex arce Iunonis audita vox esset, & Iuno appellata ideò Moneta. Pecunia autem dicta Moneta, quòd post notæ impressionem admoneat cuius sit ponderis & valoris. Sicut Nummus dicitur Græca æthymologia, quia à lege precium suum habet.

CAPVT VIGESIMVM-QUARTVM.

De Pace de Fexhe.

Theobaldus de Barro septuagesimus quartus Tungrensis, & consequenter Leodiensis Ecclesiæ Episcopus Henricum Luxemburgensem Imperatorem in Italiam comitatus seditione Romæ in Henricum coorta fortiter dimicans læsus post triduum expiravit anno 1310, vel eo circa. Successor Adolphus de Marka diffusam nobilium, & popularium cruentis discordiis Republicam suscepit, sub quo Pax de Fexhe anno 1316 in auras exiuit. Occasionem ex Ioanne Hocsemio Canonico & Scholastico Cathedrali, Principi cæterum frigidè affecto, hanc præcipuè deprehendo. Prauo abusu inualuerat lex quædam Carolina, à Carolo Magno sic dicta, quâ, præ alijs articulis cauebatur, quod quisquis homicidium perpetrasset videntibus Villico & Scabinis, etiamsi sub axillis homicida caput interfecti circumferret, & cruentatis manibus ad iudicium veniret, nullis probationibus, neque rei euidentia conuinci posset, sed proprio iuramento absolutus abibat indemnis,